

Ook het bedrijfsleven kent zijn vertwijfeling

In de oververhitte portiersloge zette, als bij onderlinge afspraak, de zoals overal dus ook hier onderbetaalde portiers hun petten op en namen een afwachtende houding aan. Uit de portaal die op het brandalarmplateau stond, klonk een energieke vrouwenstem die zei:

'Het is toch met de massa als in het bedrijfsleven. Vele werknemers maar steeds maar een paar directeurs.'

'Spreiding van kennis zal spreiding van macht geven!' onderbrak een man haar betoog.

'Ach wat,' antwoordde de vrouw koel. 'Dat geeft hooguit nog wat meer benepen chefs, laffe kaderleden en kleine beulen.'

Er klonk even een hevig gekraak als viel er een microfoon op de grond.

'Maar het socialisme...' riep de man.

De oudste portier draaide het aanzwellend gelach van een volle zaal weg en het toestel uit, haalde een handel over en buiten rolden knarsend de beide zware deuren in het hek open. Het grote wachten op het einde van weer een dag, was begonnen.

Uit de ochtendmist kwamen ze aanzetten; te voet of op de brommer, vaak met nog een sjaal om de maffe helm geknoopt. Pendelbusjes sleurden daartussendoor

vrachtvol slapenden aan en een enkeling kwam in bijkans doorgeroest Japans blik. Door gewoonte efficiënt geworden, verspreidden de werknemers zich ogenblikkelijk over het enorme fabrieksterrein, waar al spoedig een geur hing van nat brood en in lauw water gedompelde theezakjes.

De portiers keken zwijgend toe. Dat iemand iets branchevreemds binnenbracht kwam nooit voor. Alleen bij het uitgaan dienden ze scherp op het meejatten van bedrijfseigendom te letten. En ook daarin zat, waarschijnlijk door de zich nog steeds verbeterende werkomstandigheden en een mogelijk daarmee samenhangende, in ieder geval onmiskenbaar wegebben van het persoonlijk initiatief, de klad. Wat dat betreft was het vroeger een stuk interessanter geweest, zoals de oude portier zijn veel jongere collega steeds voorhield. 'Dan sleurden we ze ertussenuit en zetten ze meteen plat tegen het hek!' Maar misschien, wie weet, bij het teruglopen van 's lands economie...

de energiecrisis... En dan glinsterden de ogen van beide mannen want hoop doet leven.

Terwijl de eerste vorkheftrucks door de kille mist begonnen uit te zwermen, veranderde het aanzien van de personeelsstroom.

Kwieke heren met kostelijke diplomatentassen waarin een bult de dagelijkse appel verraadde, wandelden op

met jonge, ontevreden meisjes en wat reed kwam in Opels of op de fiets, van de trein. Dit waren geen mensen om de controleblik op te werpen. Vooral ook omdat de beide portiers zich toch dicht bij het zich altijd wat terughoudender opstellend kantoorpersoneel voelden staan dan bij het onmiskenbaar brutalere, bij binnenkomst trouwens al wat dampende fabrieksvolk. Lonen en salarissen mochten voortdurend meer worden gelijkgetrokken, er bleek nog steeds een duidelijk verschil in presentatie. En autoritaire mannen die uniformen dragen, zijn van nature daarvoor niet ongevoelig.

Dit alles zal ongetwijfeld een rol gespeeld hebben toen de enorme, nogal ouderwetse maar goed onderhouden Kaizer Frazer snel en geluidloos kwam aanrijden, eenmaal kort claxonnerde waarbij de portiers automatisch de hand aan de pet brachten terwijl de luchtdruk van de passerende wagen de vin van de raamventilator deed draaien, en zonder ook maar even de remlichten te laten flitsen direct doorreed naar het hoofdgebouw om pas op de parkeerplaats van de directie te stoppen. De bestuurder glimlachte. Zoals immer had groot vertoon, de resoluutheid van het zeker weten, plus dermate sterk getinte autoramen dat directe herkenning was uitgesloten, eenvoudige zielen overdonderd. Hij wachtte een tijdje waarbij hij de helverlichte portiersloge in de verte in zijn spiegels in de

gaten hield, reed toen achteruit waarbij hij weer zorg droeg de machtige remlichten niet te laten flitsen, en parkeerde ten slotte definitief op de parkeerruimte voor bezoekers. Welaan, opnieuw zou hij dus breuk gaan veroorzaken. Van de keukens tot in de magazijnen. Scherven en brokstukken, dat was voor h em het lied van de arbeid. Zonder de veters los te knopen, trok hij zijn zwarte, elegante lakschoenen van de voeten. Naast hem lag een nog in winkelpapier verpakt werkpak.

Juffrouw Kretemeier, de oudste en ook het langst in het bedrijf werkzame directiesecretaresse, begoot de geraniums in de vensterbank en...